

Az önismereti csoportmunka helye és szerepe a pedagógusképzésben

A „csoport” szónak számos jelentése van a tudományokban, de a köznyelvben is. A címben található csoport a csoportfajták egy igen sajátos típusa, melynek a többi csoporttól megkülönböztető sajátossága az, hogy

- a) célja tagjainak fejlesztése
- b) szándékosan, a fenti célra hozzák létre
- c) magában hordozza az emberi élet és egyéb csoportok változásának fő fázisait: a kezdetkezdést, a növekedést, a leépülést és az elmúlást
- d) célját a csoport önmaga által valósítja meg, vagyis az interakcióba lépő egyének csoportja a kívánt változás, illetve fejlesztés kerete, közvetítője, serkentője.¹

Napjainkban a csoportmunka szerepe felértékelődött az iskolában. Egyre több kihívással, a tanuláson kívüli problémával kell szembenéznie a pedagógusoknak. A korábbi hagyományos tanítási órák – amikor a tanár az asztal mögött ül, és direkten irányít, fegyelmez – már a múlté kell, hogy legyenek. Az egyre több problémát csakis új módszerekkel lehet hatékonyan megoldani.

A pedagógus szakma viszont a teologikus foglalkozások közé tartozik, és ez a különböző módszertani kérdésekben sebezhetővé teszi a hivatás gyakorlását. A pedagógiának szinte teljesen hiányzik a kidolgozott „technológiája”, a gyakorló nevelő pedig semmilyen (vagy csak alig) eligazítást nem kap a munkája során felmerülő nevelési problémák megoldására.² Ezekre a feladatokra a könyvekben és folyóiratokban található tanulmányok is alig nyújtanak segítséget, mert az ott leírtak alig, vagy csak nehezen fordíthatók át a gyakorlatba. Ugyanakkor a pedagógia a legfogékonyabb korban lévő emberek befolyásolásával és megváltoztatásával dolgozó tudomány, így a jelenlegi gyakorlatnál sokkal szorosabb és tartalmasabb kapcsolat kell, hogy legyen a nevelés és a rokon tudományágak szakemberei között.

A napjaink iskolájában jelentkező, a pedagógiai munkát hátráltató problémák megoldásában jelentős szerepük lehet a különféle csoport (pszichoterápiás) módszereknek. Ezeket a módszereket nem lehet tankönyvből megtanulni, mindenképpen kell a saját élmény is a hatékony alkalmazáshoz. Ahhoz, hogy minden pedagógus rendelkezzen saját élményű csoportos módszer ismeretével, célszerű ezt a pedagógussá válás folyamatába beiktatni. A pályán ugyanis anyagi és egyéb okok miatt csak a pedagógusok töredéke ismerkedik meg az ilyen módszerekkel.

Főiskolánkon, a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán minden pedagógusjelölt szervezett csoportos tréningfoglalkozáson vesz részt. A két félévre elosztott, összesen 60 óra tematikája önismereti és képességfejlesztési kurzusokra oszlik. A tréninget az első két félévben bonyolítjuk le – először az önismereti, később a képességfejlesztő részét –, s kettős célja

van: egyrészt a pedagógusjelölt gyakorlati ön- és emberismeretét, a pályához szükséges képességének fejlesztését, a mielőbbi csoporttá szerveződést szolgálja, másrészt a tréning segíti a pedagógusjelölteket saját élményhez jutni, azaz megtanulják az egyes gyakorlatok alkalmazásának, levezetésének módszereit.

Ezekhez a speciális pszichológiai, „önismereti” csoportmódszerek levezetéséhez szocializálnunk kell magát a pedagógiai életteret. Ezt úgy tudjuk a legjobban megtenni, ha a pedagógusjelölteket már a pályaszocializáció kezdetén megismertetjük e módszerekkel, ún. saját élményhez juttatjuk őket, hogy már gyakorló pedagógusként megfelelően legyenek képesek a problémás területekhez nyúlni. A főiskolai tanulócsoporthoz ezért ún. kiscsoportokra (max. 12–15 fő) osztjuk, s órarenden kívül, tömbösített foglalkozásként általában egy hét vége alatt intenzíven hajtjuk végre a tréninget. Többéves tapasztalatunk szerint a hallgatók többsége szereti ezeket a foglalkozásokat, s jó élményekkel távoznak. Ez máris megalapozza, hogy később pedagógusként nyúl-e hasonló módszerekhez, szívesen alkalmaz-e pszichológiai kiscsoportos módszereket, vagy a régi, „hagyományos” – de már kevésbé működő – módszereket alkalmazza. A kurzusokra jellemző, hogy bár kötelező, a résztvevők eltérő attitűddel távoznak róla. A csoportmunka ugyanis igazságos műfaj, mindenki annyit profitál belőle, amennyit „belerak”, vagyis, ha valaki „csak végigüli” a foglalkozásokat, az jóval kevésbé veszi hasznát, mint aki aktív részese a csoport dinamikai történéseinek. A főiskolai karunkon szervezett pszichológiai csoportmunka tehát lényegesen több annál, mint egy tantárgy a sok közül. Hatása kettős, rövid távon meghatározza a hallgató helyét a csoportban, fejleszti az ön- és emberismeretét, képességeit, hosszú távon pedig a pályaszocializáció következő szakaszában meghatározza a problémák, konfliktusok kezelésének attitűdjét és módszereit.

A fentiekből következik, hogy a sikeres munkavégzés egyik előfeltételévé vált a pedagógusképzés keretén belüli pszichológiai csoportmunka ismerete, végrehajtása. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy egy későbbi időszakban nem kell továbbképzéseken részt venniük a pedagógusoknak, de megfelelő attitűd kialakításához feltétlenül szükséges az alapképzés keretén belüli ismeretszerzés.

HIVATKOZÁSOK

1. RUDAS JÁNOS: DELFI ÖRÖKÖSEI. GONDOLAT, BP. 1990. 16 P
2. BAGDY E. – TELKES J.: SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ MÓDSZEREK AZ ISKOLÁBAN. NEMZETI TANKÖNYVKIADÓ, BP. 1995. 59 P

IRODALOMJEGYZÉK

1. BAGDY E. – TELKES J.: SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ MÓDSZEREK AZ ISKOLÁBAN. NEMZETI TANKÖNYVKIADÓ, BP. 1995.
2. RUDAS JÁNOS: DELFI ÖRÖKÖSEI. GONDOLAT, BP. 1990.
3. WALKER: Feszültségoldás az iskolában. NEMZETI TK K. BP. 1998.